

ІНШОМОВНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВІДКРИТОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Інтенсивні політичні й культурні зміни в Європі актуалізують питання мовної політики та її впливу на розвиток освітньої сфери. До ключових питань мовної політики в сучасній Європі відносять забезпечення життєздатності національних мов, прав мов меншин, диверсифікації у вивченні іноземних мов і створення європейського простору вищої освіти (Болонський процес).

Історично вивчення іноземних (класичних) мов становило суттєву складову змісту вищої освіти, що долучало до величі знань і цінностей, накопичених людством. Пізніше оволодіння іноземними мовами було характерною рисою освіти еліти та тих, чия професійна діяльність була пов'язана з торгівлею чи подорожуванням. Іноземні мови вивчалися з метою зовнішньої комунікації й ознайомлення з культурною спадщиною, найчастіше «могутніх держав».

Сьогодні вивчення іноземної мови, принаймні на рівні середньої освіти, є складовою навчальної програми для всіх. Хоча навчання іноземних мов пов'язане з історією національних освітніх систем і відмінними традиціями, у Європейському просторі спостерігається запровадження більш раннього старту їх вивчення в інституційній освіті й чітке зміщення до комунікативно орієнтованого вивчення іноземних мов. Традиційний наголос на вивчення літератури залишається пріоритетним на старшому рівні середньої освіти та на рівні вищої освіти. Приділяючи значну увагу аспектам академічного розвитку студентів, багато мовних відділень європейських університетів пов'язують вивчення літератури з аспектами культури носіїв певної мови.

Водночас пріоритети європейської мовної освіти, іншомовної зокрема, спираються на завдання реалізації цілей «Покращення рівного доступу до освіти», що передбачають: створення відкритого освітнього простору; посилення привабливості освіти; підтримку активного громадянства, рівних можливостей та соціальної злагоди.

Вирішення завдання «створення відкритого освітнього простору» спрямоване, по-перше, на спрощення доступу до освіти всім віковим групам і, по-друге, на створення системи так званих «мостів» для того, щоб зробити можливим перехід від одного напрямку навчання до іншого або від однієї системи освіти до іншої - європейці повинні мати змогу накопичувати попередні освітні досягнення

ути впевненими, що отримані кредити та кваліфікації будуть визнані в усьому просторі ЄС [1].

Визначення таких завдань і слугувало підставою розробки спільних європейських принципів визначення педагогічних компетенцій і кваліфікацій, серед яких вивчення мов є одним із 12 ключових завдань і сфер взаємодії [2].

Утім науковці й освітяни в європейських країнах відзначають, що існуючий стан європейської мовної освіти демонструє нові реалії, що певною мірою висвітлюють перешкоди досягнення офіційно визначених цілей.

Так, починаючи з 1945 року й особливо в останні десятиріччя, найбільш поширеною іноземною мовою, що вивчається і в Західній, і в Східній Європі, стає англійська мова. Хоча дослідники зазначають, що з огляду на домінування англійської мови в низці найважливіших соціальних сфер, комерції, фінансів, наукових досліджень, у вищій освіті, засобах масової комунікації, поп-культурі сьогодні, ця мова вже не підпадає під звичне визначення іноземної мови. Сьогодні в ЄС указують, що набуття панівного положення англійською мовою, пов'язане з тим, що вона все більше стає й сприймається як засіб міжетнічного спілкування (*lingua franca*) [3].

Водночас у освітній сфері це знаходить прояв у тенденції до домінування, зокрема у сфері вищої освіти, що суперечить європейським настановам про підтримку всіх європейських мов і забезпечення розмаїття мов у освіті.

У ЄС розроблено та схвалено значну кількість документів на забезпечення вивчення й диверсифікації мов у освіті. Наприклад, документ Єврокомісії «Розвиток вивчення мов і лінгвістичного розмаїття: план дій 2004-2006» (липень 2003 р.) був спрямований на зменшення надмірного наголосу на вивчення англійської мови в освітніх системах і суспільстві в цілому на континенті. У 2005 р. Єврокомісією були розроблені положення «Стратегії мультилінгвізму», у яких зафіксовано досягнуті результати й водночас сформульовано план дій, зорієнтований на те, щоб примусити країни-члени ЄС адаптувати свою мовну політику відповідно до визначеного плану дій [5]. Не дивлячись на те, що рішення Єврокомісії не є обов'язковими, створюються умови, що вимагають уряди європейських країн звітувати про реалізовані заходи.

У цілому володіння іноземною мовою розглядається як інструмент передачі думок, інформації та налагодження ефективної комунікації, а також як важливий елемент інтелектуального розвитку людини, її світосприйняття й самовираження. З огляду на тенденції глобалізації та інтеграції у світі перед сферою вищої освіти висувують завдання поширення ідей полікультурної освіти, що забезпечує досягнення взаєморозуміння, безконфліктного існування представників різних культур, визнання рівноцінності та рівноправ'я всіх етнічних і соціальних груп, формує повагу до розмаїття інших культур та їх представників і розуміння єдиного світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Локшина О. І. Етапи розвитку стратегії Європейського Союзу у галузі освіти [Електронний ресурс] / О. І. Локшина. - Режим доступу : <http://www.ime.edu-uanet/em2/content/071oiuet.html>.
2. Education and Training in Europe: diverse systems, shared goals for 2010. The work programme on the future objectives of education and training systems [Електронний ресурс]. -Режим доступу; <http://europa.eu.int/comm/education/policies>.
3. Encyclopedia of Language and Education / Ed. by Stephen May, Nancy H. Homberger. - Vol. I. - Springer Science+Business Media, LLC, 2008.-437 p.
4. EU cooperation in higher education. ■- European Commission, Directorate-General for Education and Culture [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://europa.eu.int/comm/education>.
5. Framework Strategy for Multilingualism [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://europa.eu/Legislation_summaries/education_training3^uth/lifelongJearning.